

6. hlas – stupnice

The 6th (plag. 2nd) echos – scales

Strednobyzantský spev // Middle-Byzantine chant

Noty a názvy tónov v mojich dokumentoch
// The notes and their labeling in my documents

Vychádzame z prirodzeného predpokladu, že silné skoky o kvartu a kvintu sú čisté.
// Assuming that leaps of a fourth and fifth are perfect

Doložené kvartové a kvintové skoky // Leaps of a fourth/fifth in the pl. 2nd echos

CF	CG
DG, GD	Da
Ea, aE	Eh
Gc, cG	dG

Prítomnosť týchto skokov implikuje tzv. tvrdo-diatonickú stupnicu s rovnakými celými tónmi (9:8) a poltónmi (256:243) medzi E-F a h-c.
// Existence of these leaps implies the using of a hard-diatonic scale, i.e. all equal tones (9:8) and half tones (256:243) between E-F and b-c.

Neobyzantský spev // Neo-Byzantine chant

Novobyzantský (NB) stichirarický spev pri 6. hlase nadväzuje na strednobyzantský (MB) transpozíciou o tón nižšie. Novobyzantská stupnica 6. hlasu má v hornom pentachorde dva varianty.

Veľkosti intervalov v tvrdochromatickom tetrachorde sú uvedené len aproximatívne (o ich presných hodnotách sa vedú polemiky).

// The Neobyzantine (NB) stikheraric chant of the plag. 2nd echos continues the Middle-Byzantine (MB) chant by a transposition a pitch lower. In the following comparison the intervals of the hard-chromatic tetrachord are only approximative (there are polemics about their exact values).

MB	D	12	E	6	F	12	G	12	a	12	h/b	6	c	12	d	12	e
NB I	C		D		E ^b		F [#]		G		a		b ^b		c [#]		d
		12		6		18		6		12		6		18		6	
NB II	C		D		E ^b		F [#]		G		a		h/b		c		d
		12		6		18		6		12		10		8		12	

Porovnanie ukazuje, že pôvodné tóny G, d boli zvýšené o pol stupňa (NB I).

// The comparison shows that the original tones G, d were raised up a half-tone.

Irmologický a troparický spev // Irmologic and troparic chant

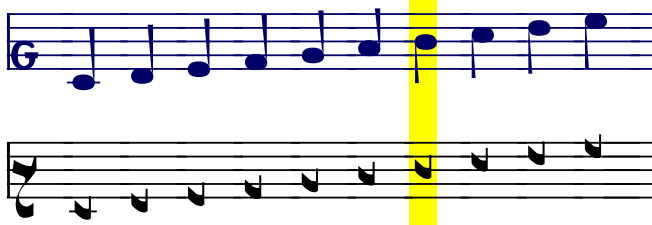
MB	D	12	E	6	F	12	G	12	a	12	h/b	6	c
	a	12	h/b	6	c	12	d	12	e				
NB	D	10	E	8	F	12	G	8	a	14	h/b	8	c

Znamenny rospev // Znamenny chant

Stupnica znamenného rospevu 6. hlasu vo vzťahu k byzantskej stupnici je nasledovná:

// The scale of the ZR in the 6th echos is as follows:

C	D	E	F	G	a	h/b	c	d	e
---	---	---	---	---	---	-----	---	---	---

D	E	F#	G	a	h	e	d	e	f
---	---	----	---	---	---	---	---	---	---

transp.   C   D   E   F   G   a   **b^b**   c   d   e^b

Hlavnou zmenou (aj v iných hlasoch) je plošné zníženie tónu *h* o pol stupňa. Nemožno vylúčiť možnosť, že v niektorých motívoch sa *h* znižoval už v byzantskom speve, rozhodne však nešlo o jeho paušálne zníženie. Podobné je to v prípade tónu *e^b*, ktorý sa však využíva len zriedkavo.

// The main change (similarly in other echoi) is the global lowering of the tone *b* to *b^b*. It could be (only locally! in some motives) lowered in the Byzantine chant too. A similar statement holds for the note *e^b*.

Zaujímavým javom je znižovanie tónu *E* na *E^b* pri niektorých formulách zakončených na *D*.

// An interesting phenomenon is the lowering of *E* to *E^b* in some formulae ending on *D*.

transp.   G — F — E
F   E^b   D

Určite nie je dôvodom notačný systém (kde by malo vraj ísť o tón *F* miesto zvýšeného *F#*), keďže s podobným javom sa stretávame aj v niektorých staroobradovských kriukových knihách. Pravdepodobnejšie tu ide o „pohyblivý tón“ *E*, ktorý sa prispôbuje lokálnemu chodu a ťažisku melódie. V súčasnom byzantskom speve sú takými tónmi najmä *E* a *h*, je preto možné, že ide o starší jav, ktorý stihol nájsť svoj odraz aj v ZR – v pohyblivom *E* a trvalo zníženom *b^b*.

V tejto súvislosti treba spomenúť ruský variant ZR, kde sa od istého času takéto znižovanie tónu považuje za neprijateľné a z toho dôvodu, s výnimkou niekoľkých rukopisov (napr. S460), sa buď ignoruje (*prihlaska zavodná*) alebo sa celý motív transponuje o tón vyššie (*fita spuskná, zilotna*)! Paradoxne názov *spuskná* ostal, a slovo *spusk* označuje práve tento jav znižovania *E*.

//The reason of this lowering is not the notational system (note *F* except *F#* in the non-transposed scale), because a similar lowering may be found in some Old-Believers neumatic mss. too. More probably it is a „floating tone“ adapting itself to the melodic context. In contemporary Byzantine singing such tones are prevalently *E* and *b*. So probably this phenomenon is older and it could find its image in the ZR too – in the floating *E* and globally lowered *b^b*.

It is important to mention the Russian variant of ZR, where such lowering started to be considered as a mistake. Therefore, with exception of some mss. (e.g. S460), it is ignored (*priglaska zavodnaya*) or the whole motif is transposed one pitch higher, e.g. at *fita spuskná, zilotna*. And doing so, the name „*spuskná*“ remains – the word *spusk* denotes exactly that phenomenon of lowering the note *E*.

BR

V ruténských nápevoch bulharského rospevu je možné určiť vzťah k byzantskej stupnici najlepšie podľa nápevu tropárov a sedálnov (podrobnejšie tam).

// In Ruthenian melodies of Bulgarian rospev the best way to determine the relation of the Ruthenian scale to the Byzantine scale is comparing the melodies of troparia and sessionals (cf. there for more detailed view).

Vzájomný vzťah stupníc je nasledovný:

// The relations between the gamuts are as follows:

Mokranjac	D	E ^b	F	G	a ^b	b ^b	c	d
Vorobk.	D	E	F	G	a ^b	b ^b	c	d
Neobyz ¹	D	E ⁻	F	G	a ⁻	h ⁻	c	d
Med.Byz	D	E	F	G	a	h	c	d

RI

---

¹ Tón *a⁻* je približne 130 centov nad tónom *G*, tóny *E⁻* a *h⁻* sú zas približne 130 centov pod tónmi *F* a *c*. V adaptáciách Mokranjaca a Vorobkeviča, zrejme v súlade s ústnou tradíciou, vidno aproximáciu týchto tónov bežnými poltónmi.

// The pitch *a⁻* is cca. 130 cents above *G*, *E⁻* and *h⁻* are cca. 130 cents under *F* and *c*.